

บทที่ 2

แนวคิดทางทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทางทฤษฎี

การบริหารสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีกระบวนการ โดยกระบวนการมี 9 ขั้นตอน คือ (ชนินทร์ พิทยาวิวิธ, 2548, หน้า 3-5) การศึกษาธุรกิจที่น่าสนใจ การคัดเลือกกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย การรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อ ข้อมูลในอดีต ข้อมูลปัจจุบัน ข้อมูลการพยากรณ์ในฐานอนาคตของลูกค้า การเข้าพบลูกค้าเพื่อการสัมภาษณ์ การพิจารณาหลักประกัน การวิเคราะห์เพื่อประเมินความเสี่ยง การนำเสนอเครดิตโดยการจำแนกความเสี่ยง และการป้องกัน การจัดให้มีเอกสารประกอบการให้สินเชื่อที่สมบูรณ์

การพิจารณาการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จึงใช้หลักการพิจารณาที่คำนึงถึงการเสี่ยงภัยและเกณฑ์การพิจารณาคูณค่าทางเครดิต (criteria of credit worthiness) ซึ่งมีเกณฑ์สำหรับใช้เป็นเครื่องวัดว่าลูกค้าที่ขอสินเชื่อมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด โดยยึดตามหลัก 5P's Credit และ 6C's Credit มีรายละเอียดดังนี้ (ชนินทร์ พิทยาวิวิธ, 2548, หน้า 6-10)

หลัก 5 P's Credit

หลัก 5P's Credit ประกอบด้วย

1. People หมายถึง การพิจารณาคูณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อหลักสำคัญ เช่นเดียวกับ Character ในหลักการการวิเคราะห์ 6 C's Credit โดยพิจารณาว่าเป็นบุคคลหรือนิติบุคคล วิเคราะห์จากเครดิตทางบัญชีธนาคาร ระยะเวลาการดำเนินธุรกิจ ขนาดของธุรกิจ และปริมาณเงินหมุนเวียนในธุรกิจ

2. Purpose วัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืม เช่น บุคคลทั่วไปอาจมีวัตถุประสงค์กู้ยืมเงินเพื่อซื้อบ้าน ที่ดินหรือที่อยู่อาศัย หรือต่อเติมที่อยู่อาศัย เป็นต้น หรือในกรณีธุรกิจอาจมีวัตถุประสงค์การกู้ยืมเพื่อนำไปซื้อทรัพย์สิน เอาไปชำระหนี้ให้เจ้าหนี้รายอื่น เอาไปใช้เป็นทุนเพื่อขยายโรงงาน หรือซื้อเครื่องจักร เป็นต้น

3. Payment หมายถึง การชำระเงินคืน การชำระหนี้คืนจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ถ้าแผนการชำระหนี้ไม่ดีหรือมีทางเป็นไปได้ต่ำ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดีอย่างไรก็ย่อมจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่เดิมเชื่อกันว่าหลักประกันที่ดีและคุ้มกับมูลหนี้จะเป็นการป้องกันความเสี่ยงในการกู้ยืมได้ แต่ในระยะต่อมาความเชื่อดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป โดยลดความสำคัญทางด้านหลักประกันลงไปเรื่อย ๆ จนในปัจจุบันเห็นว่าหลักประกันเป็นเพียงส่วนประกอบส่วนหนึ่งเท่านั้น การที่ลูกค้ายจะสามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ความสามารถในการหารายได้หรือความสามารถในการทำกำไรเป็นจุดสำคัญกว่า

4. Protection หมายถึง การป้องกันความเสี่ยงซึ่งเดิมเคยเป็นจุดสุดท้ายที่พิจารณาว่าสมควรจะอนุมัติ หรือปฏิเสธการให้สินเชื่อโดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ โดยการนำเอา Payment และ Purpose มาเป็นหลักในการพิจารณาพร้อมด้วยปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไร และการเจริญเติบโตของธุรกิจ รวมไปถึงการพิจารณาคุณสมบัติส่วนตัวของผู้ขอสินเชื่อ และหลักประกันหรือคุณภาพของสินทรัพย์ ซึ่งจะเป็นตัวผ่อนคลายความเสี่ยง นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาไปถึงในกรณีที่ลูกค้าไม่สามารถชำระหนี้ได้ ลูกค้าจะสามารถเอาเงินจากที่อื่น เช่น ญาติพี่น้องมาชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ได้หรือไม่

5. Prospective หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าของกิจการ เป็นการพิจารณาถึงผลการดำเนินธุรกิจของกิจการที่ขอสินเชื่อ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีหลักการพิจารณาเช่นเดียวกับ Condition ในหลักการวิเคราะห์ 6 C's Credit

หลักการวิเคราะห์ 6 C's Credit

หลักการวิเคราะห์ 6 C's Credit ประกอบด้วย

ในการพิจารณาสินเชื่อให้แก่ลูกค้านั้น ตามกระบวนการจะต้องมีการหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวลูกค้า แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้รู้ฐานะทางเครดิตของ

ลูกค้า ทั้งนี้เพื่อให้รู้ว่าเมื่อให้สินเชื่อไปแล้วจะมีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด

ความเสี่ยงจะเกิดขึ้นนับตั้งแต่ธนาคารเริ่มให้สินเชื่อแก่ลูกค้าจนกว่าลูกค้าจะชำระหนี้หมด ดังนั้นการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าจึงต้องมีการประเมินความเสี่ยง ซึ่งในการประเมินนั้นจะต้องคำนึงถึงขอบข่ายของอัตราเสี่ยง ทั้งในด้านวงเงิน ระยะเวลา เงื่อนไข และหลักประกัน และเมื่อได้มีการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าไประยะหนึ่งแล้ว อัตราความเสี่ยงจะเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ได้

ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อตัดสินใจในการที่จะให้หรือปฏิเสธการขอสินเชื่อของลูกค้าจะมีเทคนิคอย่างหนึ่งที่นำมาใช้ประกอบการประเมินความเสี่ยง คือ หลักการวิเคราะห์ 6C's Credit มีรายละเอียดดังนี้

1. Character หมายถึง การพิจารณาลักษณะของผู้ขอู้ เป็นการพิจารณาทางด้านคุณภาพจิตใจ และพฤติกรรมของผู้ขอสินเชื่อ ความซื่อสัตย์ ความมั่นคง และอุปนิสัย ซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจในอันที่จะชำระหนี้ (willing to pay) และจะมีผลต่อการชำระหนี้คืนธนาคารหรือสถาบันการเงิน

2. Capacity หมายถึง ความสามารถในการชำระหนี้ (ability to pay r capacity to pay) เมื่อถึงกำหนดเวลา เป็นคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อทางด้านความสามารถในการชำระหนี้คืน หรือความสามารถในการหารายได้ของผู้ขอสินเชื่อ

การพิจารณาความสามารถในการหารายได้ของผู้ขอสินเชื่อ อาจแยกได้เป็นประเภทสินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อธุรกิจ ในกรณีที่เป็นสินเชื่อส่วนบุคคล (personal loan) เจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาสินเชื่อจะพิจารณาถึง พื้นฐานการศึกษา สุขภาพ ความชำนาญ อายุ และบุคลิกภาพ รวมทั้งความมั่นคงของสำนักงานที่ผู้ขอู้ได้ปฏิบัติงานอยู่ เป็นต้น ส่วนด้านสินเชื่อธุรกิจ รายได้จากการขายสินค้าซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาสินเชื่อควรจะต้องทราบถึงระดับการขายว่า เหมาะสมกับทุนที่ทางกิจการนำมาลงหรือไม่ นอกจากนี้ สถานที่ตั้ง หลักการตลาด คุณภาพสินค้า ฐานะการแข่งขัน ความสัมพันธ์กับผู้ซื้อ และผู้ขายวัตถุดิบ และต้นทุนการผลิต เป็นต้น

3. Capital หมายถึง ทรัพยากรทางการเงินของลูกค้า เป็นทรัพย์สินในส่วนที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ขอสินเชื่อ หรือเงินทุนในส่วนของผู้ถือหุ้น (equity or net worth) ซึ่งอาจ

ประเมินชดเชยในกรณีที่ Character และ Capacity ไม่ค่อยดีนัก กล่าวคือ ทุนของกิจการจะเป็นสิ่งประกันแก่เจ้าหนี้ และสร้างความมั่นใจแก่เจ้าหนี้ว่าจะได้รับการชำระหนี้คืน

เงินทุนในที่นี้จะหมายถึง ฐานะความมั่นคงทางการเงินของบุคคล หรือของธุรกิจ ซึ่งจะประกอบด้วยมูลค่าของสินทรัพย์ทั้งหมด หักด้วยหนี้สินต่าง ๆ จะได้เงินทุนของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือของธุรกิจแห่งใดแห่งหนึ่งที่ได้ลงทุนไว้ รวมทั้งเงินทุนสะสมที่กิจการสะสมไว้เพื่อขยายกิจการต่อไป

4. Collateral หมายถึง ทรัพย์สินที่ผู้ขอสินเชื่อนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ในอนาคต และเป็นการป้องกันการเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยหลักทรัพย์ประกันดังกล่าวจะช่วยให้สถาบันการเงินมีความมั่นใจในการปล่อยสินเชื่อ และเป็นตัวสนับสนุน 3C's Credit ที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้บทบาทของ Collateral จะเด่นชัดเมื่อสินเชื่อที่สถาบันการเงินให้แก่ลูกค้ามีปัญหาเรื่องการชำระหนี้ ซึ่ง Collateral ได้แก่ ทรัพย์สินที่ผู้ขอสินเชื่อนำมาค้ำประกันหนี้สินเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ในอนาคต ธนาคารพาณิชย์ โดยทั่วไปก่อนที่จะอนุมัติเงินกู้ให้แก่ลูกค้าแต่ละรายมักจะมีนโยบายให้ผู้กู้วางหลักทรัพย์เพื่อเป็นหลักประกันไว้กับธนาคาร เพื่อป้องกันการเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจเกิดขึ้นได้

5. Condition เนื่องจากเหตุผลที่ว่า สภาพเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนของการหมุนเวียนของวัฏจักรทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจมีผลกระทบถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคนิค การบริโภค ผลิตภัณฑ์และการจำหน่ายสินค้า รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลที่จะเลิกควบคุมการส่งเสริมอุตสาหกรรม การเพิ่มอัตราภาษีและกฎข้อบังคับอื่น ๆ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อป้องกันการเสี่ยงในด้านการปล่อยสินเชื่อซึ่งต้องเผชิญกับวัฏจักรขึ้นลงของการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ธนาคารพาณิชย์ต้องมีเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อที่มีความสามารถเป็นนักพยากรณ์เศรษฐกิจอีกด้านหนึ่ง

6. Country หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีความเสี่ยงอยู่หลายประการ อาทิ ภาวะทางการเมือง ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม นโยบายทางการค้าของประเทศนั้น ๆ ซึ่งครอบคลุมถึงการปฏิบัติทางการค้าสัญญา เอกสารทางการเงิน และทางพาณิชย์ การขนส่ง การประกันภัย ระเบียบพิธีการศุลกากร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้วิเคราะห์สินเชื่อจะต้องค้นคว้ารายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศที่ผู้ขอสินเชื่อทำการค้าอยู่เป็นประจำมาประกอบการพิจารณา

ทฤษฎีแนวคิดตลาดเครดิต

แนวคิดทางด้านตลาดเครดิต (the credit market) ประกอบด้วย อุปสงค์ และ อุปทานเครดิตใหม่ โดยที่อุปสงค์ของเครดิตใหม่ (the demand for new credit) คือ ความต้องการแห่งกระแสของเงินทุน ตามปกติจะใช้จ่ายในทันทีทันใด และทำให้ผู้ต้องการเครดิตมีหนี้สินผูกพันเกิดขึ้นใหม่ (the demand a flow of fund, usually spent quickly and representing new liabilities for demanders) ดังนั้น อุปสงค์ของเครดิตใหม่ของหน่วยเศรษฐกิจที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย จึงจำเป็นต้องหาเงินทุนจากภายนอก ซึ่งอาจจะเป็นครัวเรือนหรือธุรกิจ ตลอดจนรัฐบาล ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่สำคัญต่ออุปสงค์รวมของเครดิตรวมนั้น ได้แก่ ระดับราคาสินค้า รายได้ที่แท้จริง อัตราดอกเบี้ย ต้นทุนการออกหุ้นทุน อัตราเงินเฟ้อที่คาดคะเน และนโยบายการคลัง โดยมีรายละเอียดดังนี้ (Irving อ้างถึงใน วรศ อุปตติก, 2544, หน้า 55-56)

1. ระดับราคาสินค้า (price level) ระดับราคาของสินค้าและบริการมีผลกระทบต่ออุปสงค์ของเครดิต กล่าวคือ ถ้าระดับราคาสินค้าสูงขึ้นย่อมมีผลทำให้อุปสงค์ของเครดิตเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นอุปสงค์ของเครดิตจึงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับราคาสินค้าในกรณีตัวแปรอื่น ๆ คงที่ ความสัมพันธ์นี้จะมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นสัดส่วนกัน กล่าวคือ ถ้าระดับราคาและบริการเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 10 จะทำให้อุปสงค์ของเครดิตใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละประมาณร้อยละ 10 เช่นเดียวกัน
2. รายได้ที่แท้จริง (real income) รายได้ที่แท้จริงมีความสัมพันธ์กับอุปสงค์ของเครดิตในลักษณะเชิงบวก กล่าวคือ ในกรณีที่ประชาชนมีรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้น จะทำให้ความมั่นใจในการชำระหนี้ในอนาคตจะดีขึ้นด้วย ในกรณีของธุรกิจก็จะเป็นไปในทำนองเดียวกัน สินค้าขายดีขึ้นหน่วยผลิตจะขยายการผลิตด้วยการขยายโรงงาน อันจะมีผลทำให้ความต้องการเครดิตใหม่เพิ่มขึ้น
3. อัตราดอกเบี้ย (interest rate) สำหรับอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับอุปสงค์ของเครดิตในเชิงลบ กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นเท่าใด จะทำให้อุปสงค์ของเครดิตยิ่งลดลงเท่านั้น
4. ต้นทุนการออกหุ้นทุน (cost of equity finance) ในกรณีที่หน่วยผลิตแสวงหาเงินทุนด้วยการออกหุ้นย่อมหมายถึงผู้ซื้อถือหุ้นที่ออกใหม่นี้ย่อมมีสิทธิ์เรียกร้องผลกำไร

ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของหน่วยผลิต เมื่อเงินลงทุนเพิ่มขึ้นจากการออกหุ้นทุน ผลกำไรในอนาคตก็ย่อมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นต้นทุนของการออกหุ้นทุน ดังนั้นยิ่งต้นทุนการออกหุ้นทุนสูงขึ้นเพียงใด อุปสงค์ของเครดิตในลักษณะเงินขอกู้จากภายนอกแทนการออกหุ้นทุนยิ่งสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะการแสวงหาเงินทุนทั้งสองลักษณะทดแทนกันได้ค่อนข้างสมบูรณ์ภายใต้ข้อสมมุติว่าสิ่งอื่นคงที่

5. อัตราภาวะเงินเฟ้อที่คาดคะเนว่าจะเกิดขึ้น (expected inflation) ในกรณีที่คาดว่าอัตราเงินเฟ้อจะสูงขึ้นในอนาคตย่อมหมายความว่า ระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปจะสูงขึ้นภายใต้สภาวะเช่นนี้จะทำให้อุปสงค์ของเครดิตใหม่จะเพิ่มขึ้นเพราะภาวะเงินเฟ้อหมายถึงค่าของเงินลดลง

6. นโยบายการคลัง (fiscal policy) นโยบายการคลังของรัฐบาลนับว่ามีผลกระทบต่ออุปสงค์ของเครดิตใหม่ ดังเช่นในกรณีที่รัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบขาดดุล (deficit finance) รัฐบาลย่อมต้องพึ่งพาเงินกู้จากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลทำให้อุปสงค์ของเครดิตเพิ่มขึ้น

อุปทานเครดิตใหม่ (supply of new credit) ตัวแปรที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์ของเครดิตใหม่นั้นมีผลกระทบต่ออุปทานของเครดิตใหม่เช่นเดียวกัน แตกต่างกันตรงที่ขนาดของผลกระทบ และทิศทางของการกระทบเท่านั้น ตัวแปรที่มีผลกระทบ คือ (Irving อ้างถึงใน วเรศ อุปปติก, 2544, หน้า 56-57)

1. ระดับราคาสินค้า (price level) ระดับราคาสินค้าเป็นตัวแปรที่มีผลกระทบต่ออุปทานของเครดิตใหม่ มีความสัมพันธ์ในลักษณะเชิงบวก กล่าวคือ ในกรณีที่ราคาสินค้าโดยทั่วไปสูงขึ้นค่าจ้างตลอดจนรายได้ในลักษณะอื่นของครัวเรือนในรูปตัวเงินจะสูงขึ้นด้วย เป็นสิ่งจูงใจทำให้ทั้งครัวเรือนและหน่วยธุรกิจถือสินทรัพย์ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

2. รายได้ที่แท้จริง (real income) รายได้ที่แท้จริงเป็นตัวแปร ที่มีผลกระทบต่ออุปทานของเครดิตเช่นเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ รายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้นย่อมมีผลทำให้อุปทานของเครดิตเพิ่มขึ้นด้วย

3. อัตราดอกเบี้ย (interest rate) อัตราดอกเบี้ยเป็นตัวแปรที่สำคัญต่ออุปทานของเครดิตใหม่ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจะทำให้การออมของครัวเรือน และธุรกิจสูงขึ้น มีผลทำให้อุปทานของเครดิตใหม่เพิ่มขึ้น

4. อัตราภาวะเงินเฟ้อที่คาดคะเนว่าจะเกิดขึ้น (expected inflation) อัตราเงินเฟ้อที่คาดคะเนมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับอุปทานเครดิตใหม่ กล่าวคือเมื่ออัตราเงินเฟ้อที่คาดคะเนสูงขึ้น อุปทานเครดิตจะลดลง เพราะค่าของเงินลดลง และผู้เป็นเจ้าหนี้จะเสียเปรียบ

5. นโยบายการเงิน (monetary policy) นโยบายการเงินของธนาคารกลางนับว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญในด้านอุปทานของเครดิตใหม่ และมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับอุปทานเครดิตใหม่ กล่าวคือ ถ้าธนาคารกลางใช้นโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย เช่น ลดอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมายของระบบธนาคารพาณิชย์ หรือการซื้อหลักทรัพย์ในตลาดย่อมมีผลทำให้อุปทานเครดิตใหม่เพิ่มขึ้น

ทฤษฎีแห่งการแสวงหากำไรสูงสุด

ทฤษฎีแห่งการแสวงหากำไรสูงสุด (profit maximization theory) มีความเห็นว่าการศึกษาระดับจุลภาคของการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหากำไรสูงสุด เช่นเดียวกับธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งการถือสินทรัพย์และหนี้สินที่เหมาะสมเพื่อให้ได้กำไรสูงสุดนั้นจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ เช่น สินทรัพย์ที่ธนาคารพาณิชย์ถืออยู่ ซึ่งสินทรัพย์เหล่านี้สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ (Haines อ้างถึงใน วรศ อุปปติก, 2544, หน้า 161-163)

1. สินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (earning assets) ได้แก่ ให้เงินกู้และการลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ
2. สินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (non earning assets) ได้แก่ เงินสดสำรองตามกฎหมาย (required reserve) และเงินสดสำรองส่วนเกิน (excess reserve) โดยธนาคารพาณิชย์จะพยายามดำรงเงินสดสำรองให้ได้ตามกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งมีเงินสดสำรองส่วนเกินอยู่เพียงเล็กน้อย

การศึกษาวุฒิจำนวนในการจัดสินทรัพย์ของธนาคารนั้นมักจะมีข้อสมมติที่ว่า ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีการปรับตัวในการถือครองสินทรัพย์และหนี้สินให้มีความเหมาะสมอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น อัตราดอกเบี้ยของเงินกู้ และนโยบายการเงินที่ใช้โดยธนาคารกลาง เป็นต้น ในกรณีที่ธนาคารกลางใช้

มาตรการทางการเงินด้วยการซื้อหลักทรัพย์ตลาดอันมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินสดสำรองทั้งหมด (total reserve) ของตนเพิ่มขึ้น ตลอดจนสัดส่วนของสินทรัพย์ประเภทที่ไม่ก่อรายได้ต่อสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้สูงเกินไปซึ่งมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์ขยายการให้สินเชื่อ และนอกจากนี้ในการจัดสรรสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์นั้น ยังขึ้นอยู่กับต้นทุนของการให้กู้ยืม และผลตอบแทนของสินทรัพย์นั้น ๆ ด้วย ซึ่งก็ถือเป็นการจัดการสินทรัพย์ใหม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรสูงสุด ส่วนการจัดการหนี้สินก็เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้มีความเข้าใจในสถานะภาพ และฐานะการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ได้ดียิ่งขึ้น สามารถพิจารณาได้จากบัญชีงบดุลของธนาคารพาณิชย์ เพราะงบดุลจะแสดงฐานะของหนี้สินอันเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานของธนาคาร และแสดงลักษณะของสินทรัพย์อันเกิดจากการดำเนินงานของธนาคาร องค์ประกอบของบัญชีงบดุล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. ด้านสินทรัพย์ แสดงถึง ชนิดและมูลค่าของสินทรัพย์ต่าง ๆ ที่ธุรกิจนั้นมีกรรมสิทธิ์แห่งความเป็นเจ้าของ ตลอดจนสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ ที่พึงมีของธุรกิจนั้น ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

- 1.1 เงินสด และเงินฝากในธนาคารอื่น (cash and deposit with other banks)
- 1.2 หลักทรัพย์ลงทุน (investment)
- 1.3 การให้กู้ยืมและให้เครดิต (loan overdraft and discount)
- 1.4 สินทรัพย์อื่น ๆ (other assets)

2. ด้านหนี้สินและเงินทุน แสดงถึง ชนิดและปริมาณของสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้หรือผู้เป็นเจ้าของกิจการที่มีต่อสินทรัพย์ของธุรกิจ แบ่งออกได้เป็น

- 2.1 เงินฝาก (deposit)
- 2.2 เงินให้กู้ยืม (borrowing)
- 2.3 หนี้สินอื่น ๆ (other liabilities)
- 2.4 บัญชีเงินกองทุน (capital account)

จากงบดุลของธนาคารพาณิชย์ทางด้านทรัพย์สินจะประกอบด้วยรายการที่สำคัญ 4 รายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินสดและเงินฝากในธนาคารอื่นนั้น เป็นรายการที่รวมถึง

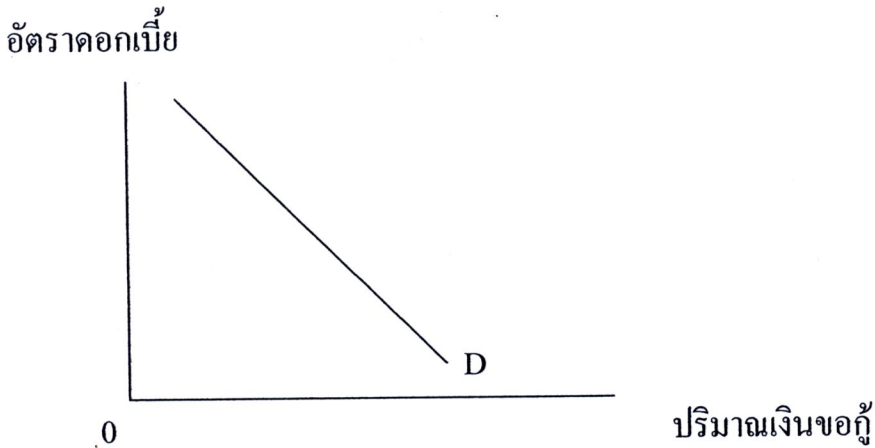
เงินสดสำรองตามกฎหมายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย ซึ่งเงินในส่วนนี้ธนาคารจะไม่ได้รับดอกเบี้ยจากการฝากเงิน ทางด้านการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นการให้กู้ในลักษณะของเงินเบิกเกินบัญชี เงินให้กู้ และรับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งใช้เงินทุนที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับผลตอบแทนสูง ในขณะเดียวกันก็เป็นสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงเช่นเดียวกัน ส่วนหลักทรัพย์ลงทุนของธนาคารพาณิชย์นั้น จะเป็นการลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ เช่น หลักทรัพย์รัฐบาล หลักทรัพย์ของภาคเอกชน ซึ่งโดยทั่วไปธนาคารพาณิชย์จะลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากหลักทรัพย์รัฐบาลมีความเสี่ยงต่อการลงทุนต่ำ

สำหรับด้านหนี้สินนั้น มีรายการสำคัญ คือ เงินฝาก ซึ่งประกอบด้วยเงินฝากกระแสรายวัน เงินออมทรัพย์ และเงินฝากประจำ โดยเงินฝากแต่ละประเภทมีอัตราการหมุนเวียนของเงินฝากแตกต่างกัน ยิ่งอัตราการหมุนเวียนของเงินฝากมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้เงินฝากนั้นมีผลต่อปริมาณการให้สินเชื่อในทางลบ อีกรายการหนึ่งคือ เงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์สามารถกู้ยืมได้จากสถาบันการเงินอื่นในประเทศ โดยกู้ยืมจากเงินสดสำรองส่วนเกินของธนาคารอื่น ตลอดจนกู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทย และนอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ยังมีการติดต่อขอกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศมีอัตราที่ต่ำกว่าภายในประเทศ ฉะนั้นการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินในประเทศและต่างประเทศจึงมีผลทำให้การขยายตัวของสินเชื่อเพิ่มขึ้น ส่วนบัญชีเงินกองทุนก็เป็นรายการสำคัญรายการหนึ่ง เนื่องจากเงินกองทุนนี้จะเป็นจำนวนเงินที่ประกันความปลอดภัยให้แก่ผู้ฝากซึ่งในประเทศไทยได้มีการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนเป็นสัดส่วนกับสินทรัพย์ในอัตราส่วนมากกว่าร้อยละ 5 และไม่เกินร้อยละ 15 ของสินทรัพย์เสี่ยง เท่ากับว่าธนาคารพาณิชย์สามารถปล่อยสินเชื่อที่เป็นสินทรัพย์เสี่ยงได้เป็นจำนวนเท่ากับ 125 เท่าของจำนวนเงินกองทุนที่ธนาคารพาณิชย์มีอยู่ ดังนั้นถ้าธนาคารพาณิชย์ มีสัดส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูง ธนาคารพาณิชย์จะสามารถปล่อยสินเชื่อที่เป็นสินทรัพย์เสี่ยงได้มากขึ้น ซึ่งรายการทั้งสามรายการทางด้านหนี้สินนับเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

ทฤษฎีปริมาณเงินให้กู้

ทฤษฎีปริมาณเงินให้กู้ (loanable fund theory) ได้รับแนวคิดมากจากทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก โดยนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของระบบเศรษฐกิจ มาประกอบการวิเคราะห์และได้ให้ความเห็นว่า อัตราดอกเบี้ยโดยแท้จริงแล้วไม่ได้จ่ายเพื่อการออม แต่เป็นการจ่ายให้สำหรับการให้กู้ ไม่ว่าแหล่งเงินกู้จะมาจากไหน ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยจึงถูกกำหนดโดย อุปสงค์ของเงินขอกู้ (demand for loanable fund) กับอุปทานของเงินให้กู้ (supply of loanable fund) (Culberson อ้างถึงใน วรศ อุปปาทิก, 2544, หน้า 96-98)

1. อุปสงค์ของเงินขอกู้ (demand for loanable fund) ในด้านอุปสงค์ของเงินกู้นั้น ความต้องการที่สำคัญได้แก่ การถือเงินเพื่อการลงทุน และการถือเงินไว้เฉย ๆ โดยทั่วไปผู้มาขอเงินจะขอเมื่อรายได้ของตนขาดมือ ผู้กู้จะพอใจที่จะกู้ในลักษณะที่อัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยทั่วไปเส้นอุปสงค์ของเงินกู้มีลักษณะลาดจากซ้ายไปขวา ดังแสดงในภาพ 1

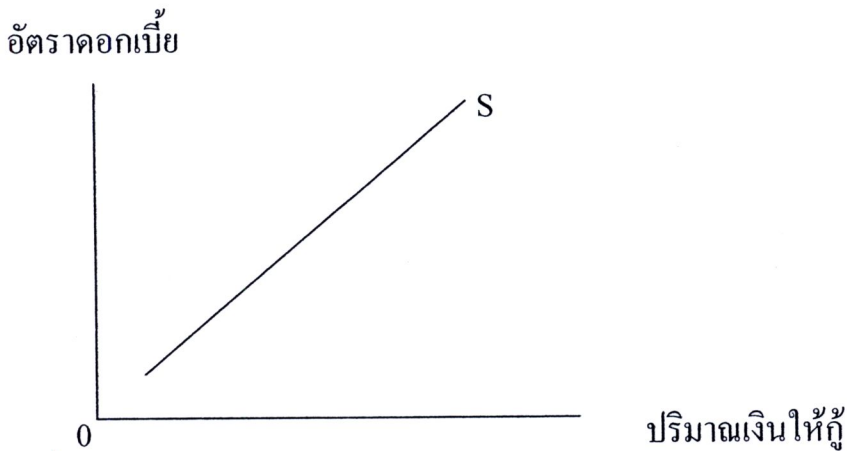

ภาพ 1 ลักษณะเส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้

ที่มา. จาก ทฤษฎีและนโยบายการเงิน (หน้า 192), โดย พิกุล ใ้วสุวรรณ, 2533, เชียงใหม่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จากภาพ 1 เส้นอุปสงค์เงินกู้ กำหนดให้แกนตั้งแสดงอัตราดอกเบี้ย และ แกนนอนแสดงความต้องการเงินกู้ แสดงให้เห็นว่าที่ระดับอัตราดอกเบี้ยสูงความต้องการเงินกู้จะน้อย และที่ระดับอัตราดอกเบี้ยต่ำความต้องการเงินกู้จะมากขึ้น

2. อุปทานของเงินให้กู้ (supply of loanable fund) ในด้านอุปทานเงินให้กู้ หมายถึง เงินให้กู้ทั้งหมดในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งแก่ผู้บริโภครัฐบาล และองค์กรธุรกิจ โดยอุปทานเงินให้กู้นั้นมีแหล่งที่มาด้วยกัน 2 แห่ง ได้แก่ เงินออม (saving) และการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงิน (money supply) ซึ่งได้แก่ การขยายสินเชื่อตัวเอง เส้นอุปทานของเงินให้กู้ มีลักษณะลาดขึ้นจากซ้ายไปขวา ดังแสดงในภาพ 2

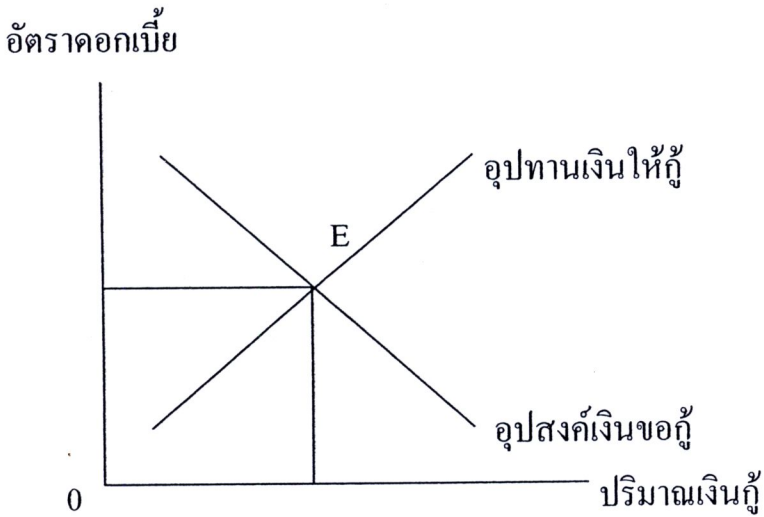

ภาพ 2 เส้นอุปทานของเงินให้กู้

ที่มา. จาก ทฤษฎีและนโยบายการเงิน (หน้า 193), โดย พิกุล โค้วสุวรรณ, 2533, เชียงใหม่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จากภาพ 2 เส้นอุปทานเงินให้กู้ กำหนดให้แกนตั้งแสดงอัตราดอกเบี้ย และ แกนนอนแสดงความต้องการเงินกู้ แสดงให้เห็นว่า ที่ระดับอัตราดอกเบี้ยสูงความต้องการให้กู้ยืมจะสูง และที่ระดับอัตราดอกเบี้ยต่ำความต้องการให้กู้ยืมจะมากขึ้น

3. คลยภาพตลาดเงินกู้ ในด้านอุปทานของเงินให้กู้นั้น หมายถึง เงินให้กู้ยืมจะเป็นตัวกำหนดระดับอัตราดอกเบี้ยคลยภาพ โดยจะเกิดขึ้น ณ จุดตัดของเส้นอุปสงค์เงินขอกู้ และอุปทานเงินให้กู้ และอัตราดอกเบี้ยจะเป็นอัตราดอกเบี้ยคลยภาพที่เหมาะสมที่เกิดจากการให้กู้ยืมในช่วงเวลา ซึ่งจะแสดงถึง ปริมาณอุปสงค์ของเงินกู้เท่ากับอุปทานของเงินให้กู้ ดังแสดงในภาพ 3

ภาพ 3 จุดดุลยภาพตลาดเงินกู้

ที่มา. จาก ทฤษฎีและนโยบายการเงิน (หน้า 194), โดย พิกุล โค้วสุวรรณ, 2533, เชียงใหม่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จากภาพ 3 จุด E คือ จุดดุลยภาพของอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินกู้เกิด ณ จุดตัดของเส้นอุปสงค์เงินขอกู้และเส้นอุปทานเงินให้กู้ ถือเป็นอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมที่เกิดจากการให้กู้ยืมในช่วงเวลาที่อุปสงค์เงินขอกู้เท่ากับอุปทานของเงินให้กู้ และหากการให้กู้ยืมเกิดในช่วงที่อุปสงค์เงินขอกู้มากกว่าอุปทานเงินให้กู้ อัตราดอกเบี้ยในตลาดจะเพิ่มขึ้น ทำให้อุปสงค์เงินขอกู้ลดลงจนกระทั่งได้ดุลยภาพในตลาด ในทางตรงข้ามหากอุปสงค์เงินขอกู้น้อยกว่าอุปทานเงินให้กู้ อัตราดอกเบี้ยในตลาดจะลดลง ส่งผลให้อุปสงค์เงินขอกู้เพิ่มขึ้นจนกระทั่งเข้าสู่ตลาดดุลยภาพ อย่างไรก็ตาม อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพในตลาดแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพการแข่งขัน ลักษณะของอุปทานเงินให้กู้ และระยะเวลาในการให้กู้ที่แตกต่างกัน เป็นต้น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

รุ่งลาวัลย์ สวัสดิ์ศิริมย์ (2543) ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่อของกิจการวิเทศธนกิจเพื่อการกู้ยืมในประเทศ โดยพิจารณากิจการวิเทศธนกิจทั้งระบบของธนาคารพาณิชย์ที่ดำเนินกิจการวิเทศธนกิจในประเทศไทย โดยพิจารณาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวซึ่งการศึกษาใช้แบบจำลองของสมการถดถอยเชิงซ้อนแบบ Log Linear Model เนื่องจากตัวแปรมีความแตกต่างของค่าหน่วยวัดเช่นร้อยละ ล้านบาทต่อคอลลาร์สหรัฐฯ จึงต้องทำการปรับค่าตัวแปรให้เป็นฐานเดียวกัน และใช้วิธีการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares--OLS) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Time Series Processor (TSP) ข้อมูลที่ทำการศึกษาเป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ. 2536 ถึงไตรมาสที่ 2 ของปี พ.ศ. 2543 โดยมีผลการศึกษาดังนี้

$$\begin{aligned} \text{LogOI}_t = & -11.086 + 0.217 \text{ LogIDIFF} + 0.656 \text{ LogOI}_{t-1} + 0.269 \text{ LogEXC} \\ & (-2.1361) \quad (4.5339)^{***} \quad (10.2605)^{***} \quad (1.8860)^* \\ & + 1.066 \text{ LogGDP} \\ & (2.6409)^{***} \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.9732$$

$$F \text{ statistic} = 160.2181$$

$$D.W. = 1.88$$

$$\text{Adjusted } R^2 = 0.9671$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t statistic

*แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

***แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

โดยที่

OI_t = ปริมาณเงินให้กู้ยืมจากการประกอบกิจการวิเทศธนกิจเพื่อการกู้ยืมในประเทศ (หน่วย: ล้านบาท)

OI_{t-1} = ปริมาณเงินให้กู้ยืมจากการประกอบกิจการวิเทศธนกิจเพื่อการกู้ยืมในประเทศที่ผ่านมา 1 ไตรมาส (หน่วย: ล้านบาท)

IDIFF = ผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศ (MLR) กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในต่างประเทศ (SIBOR 3 เดือน)

EXC = อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ)

GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศโดยใช้ราคาปี 2531 เป็นปีฐาน

ผลการศึกษาแสดงว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีความเหมาะสมที่จะใช้อธิบายว่าปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดปริมาณเงินกู้ให้กู้จากการประกอบกิจการวิเทศธนกิจเพื่อการกู้ยืมในประเทศได้ร้อยละ 97.32 ค่าสัมประสิทธิ์ของผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศ ค่าสัมประสิทธิ์ของปริมาณเงินกู้การประกอบกิจการวิเทศธนกิจเพื่อการกู้ยืมในประเทศที่ผ่านมา 1 ไตรมาส และค่าสัมประสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐฯ มีนัยทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยตัวแปรอิสระดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปริมาณสินเชื่อกิจการวิเทศธนกิจเพื่อการกู้ยืมในประเทศ ดังนี้ ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศ ปริมาณเงินกู้ยืมจากการประกอบกิจการวิเทศธนกิจเพื่อการกู้ยืมในประเทศที่ผ่านมา 1 ไตรมาสอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐฯ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อกิจการวิเทศธนกิจเพื่อการกู้ยืมภายในประเทศ

จินตนา มั่นคงพูนสวัสดิ์ (2544) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และเพื่อการศึกษาการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่อการลงทุน และการบริโภคภาคเอกชน โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2520-2542 วิเคราะห์ด้วย Multiple Regressions ทำการศึกษา 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบจำลองทางเศรษฐมิติของตัวแปรที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยมีสมการแสดงความสัมพันธ์ และผลการวิเคราะห์ ดังนี้

$$CR = 308.702 + 0.863TD + 22.709DOR + 1.179FR - 183.682DUM$$

(34.690)*** (2.446)** (19.282)*** (-3.280)***

$$R^2 = 0.999$$

$$F = 3508.834$$

$$D.W. = 2.067$$

$$\text{Adjusted } R^2 = 0.998$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t statistic

**แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

***แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

โดยกำหนดให้

CR = ปริมาณสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ (หน่วย: ล้านบาท)

TD = ปริมาณเงินฝากรวมของธนาคารพาณิชย์ (หน่วย: ล้านบาท)

DOR = ผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้

COB = ปริมาณการกู้ยืมจากธนาคารกลาง (หน่วย: ล้านบาท)

DUM = Dummy Variable

= 1 เมื่อมีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้

= 0 เมื่อมีการยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน

พ.ศ. 2535

ผลการวิเคราะห์สมการโดยการประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองที่น้อยที่สุด (OLS) พบว่า การกู้ยืมจากธนาคารกลางมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับปริมาณสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จึงตัดตัวแปรดังกล่าวออก และคงเหลือตัวแปรอิสระ 4 ตัว และตัว Dummy ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 2.39 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ไม่สามารถสรุปได้ว่าเกิดปัญหาอัตสหสัมพันธ์หรือไม่ จึงมีการประมาณค่าใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาอัตสหสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระ คือ ปริมาณเงินฝากรวมของธนาคารพาณิชย์ ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ และตัวแปร Dummy มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และมีเครื่องหมายเป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ ส่วนตัวแปรที่เหลือ คือ ผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีเครื่องหมายเป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ และตัวแปรทั้ง 4 สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ ปริมาณสินเชื่อบริการรวมของธนาคารพาณิชย์ได้ร้อยละ 99.9 ค่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 2.067 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้โดยไม่เกิดปัญหาอัตโนมัติสัมพันธ์

ส่วนที่ 2 แบบจำลองทางเศรษฐมิติของผลการควบคุมอัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อบริการรวมของธนาคารพาณิชย์ต่อการลงทุน และการบริโภค โดยมีสมการแสดงความสัมพันธ์คือ

$$CIP_t = 374.187 + 0.665MS + 26.827RD + 31.294INF + 0.791DCR$$

(15.166)*** (1.941)** (2.218)*** (5.161)***

$$R^2 = 0.942 \quad F = 74.031$$

$$D.W. = 1.997 \quad \text{Adjusted } R^2 = 0.929$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t statistic

**แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

***แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

โดยกำหนดให้

CPI = การลงทุนและการบริโภค ณ ราคาคงที่ปี 2537

MS = ปริมาณเงิน ณ ราคาคงที่

RD = อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริง

INF = อัตราเงินเฟ้อ

DCR = ผลต่างของปริมาณสินเชื่อบริการรวมของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันกับปริมาณสินเชื่อบริการรวมของธนาคารพาณิชย์ในช่วงเวลาที่ผ่านมา

ผลการวิเคราะห์โดยการประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) พบว่า ตัวแปรอิสระ คือ ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ และผลต่างของปริมาณสินเชื่รวมของธนาคารพาณิชย์ในปีปัจจุบันกับปริมาณสินเชื่รวมของธนาคารพาณิชย์ในปีที่ผ่านมา สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม คือ ปริมาณการลงทุนและการบริโภคได้ร้อยละ 94.2 ($R^2 = 0.942$) เครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์เป็นไปตามที่คาดไว้ ค่า t statistic ของตัวแปรอิสระ คือ ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริง และผลต่างของปริมาณสินเชื่รวมของธนาคารพาณิชย์ในปีปัจจุบันกับปริมาณสินเชื่รวมของธนาคารพาณิชย์ปีที่ผ่านมา มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนตัวแปรอัตราเงินเฟ้อมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.997 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ โดยไม่เกิดปัญหาอัตสหสัมพันธ์

จอมพล ภัยลี (2547) ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยกำหนดปริมาณสินเชื่ของธนาคารกรุงไทยเปรียบเทียบกับระบบธนาคารพาณิชย์ โดยใช้ข้อมูลทุกไตรมาส ไตรมาส ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2540 ถึงตุลาคม พ.ศ. 2546 เป็นเวลา 23 ไตรมาส ซึ่งรวบรวมจากธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารกรุงไทย ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Eviews 3.1 ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด เพื่อคำนวณหาค่าสถิติโดยศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่ของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่ของธนาคารกรุงไทย โดยแบ่งแบบจำลองออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่ของธนาคารพาณิชย์ และส่วนที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่ของธนาคารกรุงไทย โดยมีสมการแสดงความสัมพันธ์ และผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่ของธนาคารพาณิชย์

$$TB_t = -3025966 + 0.473TD_t + 1.258FUND_t + 184195.7INT_t + 2.761GDP_t$$

(2.211)** (7.342)*** (12.934)*** (2.899)***

$$R^2 = 0.949 \quad \text{Adjusted } R \text{ squared} = 0.939$$

$$\text{Durbin-Watson} = 1.918 \quad F \text{ statistic} = 85.382$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t statistic

**แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

***แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

โดยกำหนดให้

TB_t = ปริมาณสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ (หน่วย: ล้านบาท)

TD_t = ปริมาณเงินฝากรวมของธนาคารพาณิชย์ ((หน่วย: ล้านบาท)

$FUND_t$ = ปริมาณเงินกองทุนธนาคารพาณิชย์ (หน่วย: ล้านบาท)

INT_t = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์

GDP_t = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส ณ ราคาปีฐาน 2531

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรทั้งหมดในสมการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม คือ ปริมาณสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 93.9 (Adjusted R squared = 0.939) และตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มากที่สุด คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ ปริมาณเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการผลิต ส่วนตัวแปรที่มีผลกระทบน้อยที่สุด คือ ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เป็นเพราะช่วงเวลาที่ศึกษา ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เพิ่มมากขึ้นเนื่องมาจากระบบเศรษฐกิจกำลังฟื้นตัว

ส่วนที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่อของธนาคารกรุงไทย

$$TB_k = -6687216 + 2.491TD_k + 247.152BOR_k + 48030.680CPI_k$$

(8.088)*** (9.069)*** (2.779)***

$$R^2 = 0.941 \quad \text{Adjusted } R \text{ squared} = 0.927$$

$$\text{Durbin-Watson} = 1.958 \quad F \text{ statistic} = 67.734$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t statistic

**แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

***แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

โดยกำหนดให้

TB_k = ปริมาณสินเชื่อรวมของธนาคารกรุงไทย (ล้านบาท)

TD_k = ปริมาณเงินฝากรวมของธนาคารกรุงไทย (ล้านบาท)

BOR_k = ปริมาณเงินกู้รวมของธนาคารกรุงไทย (ล้านบาท)

CPI_k = ดัชนีราคาผู้บริโภคประจำปีฐานปี 2541

จากการประมาณค่าสมการด้วยวิธีการ AR(1) แล้วพบว่า ตัวแปรทั้งหมดในสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม คือ ปริมาณสินเชื่อของธนาคารกรุงไทย ได้ร้อยละ 92.7 (Adjusted R squared = 0.927) ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคารกรุงไทยมากที่สุด คือ ปริมาณเงินกู้ของธนาคารกรุงไทย ปริมาณเงินฝากของธนาคารกรุงไทย และดัชนีราคาผู้บริโภคตามลำดับ

ผลการศึกษาระดับความเชื่อมั่นของธนาคารกรุงไทยเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ พบว่า ปริมาณเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการผลิต มีระดับความเชื่อมั่นมากที่สุด เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2541-2543 เศรษฐกิจได้มีการชะลอตัวทำให้มีการปล่อยสินเชื่อลดลง ธนาคารพาณิชย์จึงต้องมีการเพิ่มปริมาณเงินกองทุน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์รวมในประเทศด้านการผลิตลดลงตาม หลังจากปี พ.ศ. 2543 เศรษฐกิจดีขึ้น ทำให้ปริมาณเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ที่กำหนดไว้ลดลงส่งผลให้สามารถปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้น ส่วนของธนาคารกรุงไทยแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ คือ ปริมาณเงินฝากรวมของธนาคารกรุงไทย ปริมาณเงินกู้ของธนาคารกรุงไทย และดัชนีราคาผู้บริโภคมีระดับความเชื่อมั่นมากที่สุด เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวที่ทำการศึกษามีการครบวงจรกิจการระหว่างธนาคารมหานครกับธนาคารกรุงไทยในปี พ.ศ. 2541 และมีการรับโอนสินทรัพย์ และหนี้สินของธนาคารมหานคร รวมทั้งของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ทำให้ธนาคารกรุงไทยมีหนี้สูญจำนวนมาก จึงมีผลต่อการปล่อยสินเชื่อส่งผลให้ธนาคารกรุงไทยมีปริมาณการกู้ยืมเงินทุนที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ธนาคาร ส่วนผลการศึกษาระหว่างเปรียบเทียบระหว่างธนาคารพาณิชย์กับธนาคารกรุงไทยนั้นค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราดอกเบี้ยนั้นมีค่ามากที่สุด เนื่องจากพบว่า ความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้นมักจะมี

ความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ย ส่วนธนาคารกรุงไทยอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในช่วงระยะเวลาสั้น คือ หลังปี พ.ศ. 2544 ยอดการปล่อยสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ดีขึ้น จึงทำให้มีความสัมพันธ์กับดัชนีราคาผู้บริโภค ซึ่งแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ทั้งที่ระบบการปล่อยสินเชื่อขึ้นขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารที่เปลี่ยนแปลงไป

รัชชัย ทองผึ้ง (2549) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ ปัจจัยกำหนดปริมาณสินเชื่อของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารนครหลวงไทยกับปัจจัยอื่น ๆ ที่กำหนด ได้แก่ ปริมาณการให้สินเชื่อรวมของธนาคารในปีที่ผ่านมา ปริมาณเงินฝากรวมของธนาคาร ปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งหมดของธนาคาร อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สำหรับลูกค้าชั้นดี และตัวแปรหุ่น โดยใช้ 0 เป็นช่วงเวลาที่ไม่ได้ควบกิจการกับธนาคารศรีนคร 1 คือ ช่วงเวลาที่ควบรวมกิจการกับธนาคารศรีนคร โดยใช้ข้อมูลทุกปีใน ปี พ.ศ. 2527-2548 ประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) ในรูปของสมการเชิงซ้อน

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองมีผลต่อปริมาณการให้สินเชื่อรวมของธนาคารนครหลวงไทยถึงร้อยละ 99.65 (ค่า $R^2 = 0.9965$) แสดงว่า ตัวแปรทุกตัวในสมการสามารถนำไปใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการให้สินเชื่อรวมของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ได้สูง แต่การทดสอบอัตสหสัมพันธ์ (autocorrelation) พบว่า ค่า Durbin-Watson ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.7518 แสดงว่า รูปสมการเกิดปัญหาอัตสหสัมพันธ์ จึงมีการแก้ไขปัญหาโดยใช้วิธีการ AR(1) และ AR(2) แล้วประมาณค่าสมการใหม่ได้ผลการศึกษาดังนี้

$$\begin{aligned} \text{CREDIT}_t = & -24481.07 + 0.558\text{CREDIT}_{t-1} + 0.844\text{DEPOSIT}_t \\ & (-1.3147) \quad (8.6903)^{***} \quad (11.9755)^{***} \\ & -2.386\text{PORT}_t + 2150.909\text{MLR}_t + 50693\text{DUMMY}_t \\ & (-5.7906)^{***} \quad (1.6439) \quad (2.6636)^{**} \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.9959 \quad \text{Adjusted } R^2 = 0.9937$$

$$SE = 8603.045 \quad F \text{ statistic} = 385.8570$$

$$D.W. = 1.9730$$

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า t statistic

**แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

***แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

หลังจากการแก้ไขปัญหา Autocorrelation พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการให้สินเชื่อรวมของธนาคารนครหลวงไทยร้อยละ 99.59 และ Durbin-Watson ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.9730 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ไม่เกิดปัญหาอัตสหสัมพันธ์ โดยปริมาณการให้สินเชื่อรวมของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ปีที่ผ่านมา ปริมาณเงินฝากรวมของธนาคารมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการให้สินเชื่อรวมของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ส่วนปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งหมดของธนาคารนครหลวงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณการให้สินเชื่อรวมของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 สำหรับตัวแปรหุ่นซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนและหลังการควบรวมกิจการกับธนาคารศรีนครมีนัยสำคัญรองลงมา ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการให้สินเชื่อรวมของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการให้สินเชื่อรวมของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

Andersen and Burger (1969) ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในการถือทรัพย์ประเภทเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ ในกรณีของ Accommodation Principle ธนาคารพาณิชย์จะถือสินทรัพย์บางประเภทเงินให้กู้ยืมตามภาวะความต้องการกู้ยืมของลูกค้า ส่วนกรณีของ Profit Maximization Principle ธนาคารพาณิชย์จะถือสินทรัพย์ประเภทเงินให้กู้ยืมให้ได้กำไรสูงสุด การศึกษาทั้งสองกรณีได้อาศัย Stock Adjustment Model และประมาณค่าด้วยวิธี Two Stage Least Square

ผลการศึกษาพบว่า ธนาคารพาณิชย์มีพฤติกรรมในการถือทรัพย์สินประเภทเงินให้กู้ยืมตาม Profit Maximization Principle คือ ถือสินทรัพย์ประเภทเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์จะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในสินทรัพย์อื่น ๆ ซึ่งในการศึกษานี้ใช้อัตราดอกเบี้ยระยะสั้น และอัตราดอกเบี้ยระยะยาว

เป็นตัวแทนของอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืม และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในสินทรัพย์อื่น ๆ ตามลำดับ โดยพบว่า อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นหรืออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับการให้กู้ยืม ส่วนอัตราดอกเบี้ยระยะยาว หรืออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในสินทรัพย์อื่น ๆ มีความสัมพันธ์เป็นลบกับการให้กู้ยืม แสดงว่า เมื่ออัตราดอกเบี้ยระยะสั้น และอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมสูงขึ้น ธนาคารพาณิชย์จะมีปริมาณการให้กู้ยืมสูงขึ้นด้วย แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยระยะยาวมีอัตราสูงขึ้น ธนาคารพาณิชย์จะหันมาลงทุนในสินทรัพย์อื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นโดยลดการให้กู้ยืม